

Broedvogelinventarisaties in de Amsterdamse Waterleidingduinen in 1996

Samenstelling Rien Sluys

In dit artikel worden de resultaten van vijf, jaarlijks geïnventariseerde gebieden in het zuidelijke deel van de Amsterdamse Waterleidingduinen beschreven.

1 Gijs Kokkieshoek

geïnventariseerd door E. Aartse

Terreinomschrijving:

Het geïnventariseerde gebied wordt in het noorden begrensd door de Halfwegseslag, in het oosten door het rijwielpad, in het zuiden door de Langevelderslag en in het westen door de Houtweg. Het terrein heeft een oppervlakte van circa 47 ha. waarvan:

circa 7 ha. duinberkenbos

circa 15 ha. duindoorn/vlierstruweel

circa 5 ha. stuifzand en stuifplekken

circa 20 ha. open duin met Duinriet, Zandzegge en Helm.

Volgens het beheersplan wordt een beperkte verstui-
ving toegelaten.

Het terrein is erg geaccidenteerd. Vanaf de Langeveldersberg (27 m + NAP) loopt het terrein glooiend af naar de Langevelderslag en de Halfwegseslag. Paden komen in het terrein niet meer voor. De oude voerbanen zijn thans geheel dichtgegroeid. De Rozendel is nauwelijks meer begaanbaar.

Broedvogels van Gijs Kokkieshoek: 1991 t/m 1996

Soort	91	92	93	94	95	96
Fazant	2	1	-	-	-	1
Wulp	1	-	1	-	-	-
Holenduif	-	-	-	1	-	-
Houtduif	7	5	7	7	6	10
Zomertortel	1	1	2	2	2	3
Koekoek	1	1	1	1	1	1
Boomleeuwerik	1	1	-	-	-	1
Boompieper	4	1	1	-	-	-
Graspieper	2	1	-	-	2	2
Winterkoning	2	3	3	3	3	2
Heggemus	17	23	17	23	17	24
Roodborst	1	1	-	1	1	-
Nachtegaal	16	13	15	21	18	21
Gekr. Roodstaart	1	-	-	1	2	2
Roodborsttapuit	1	1	1	1	3	3
Tapuit	2	3	4	4	3	3
Merel	6	3	5	4	5	6
Zanglijster	-	-	1	1	-	2
Sprinkhaanzanger	1	1	1	2	1	3
Bosrietzanger	-	-	-	1	-	-

Soort	91	92	93	94	95	96
Braamsluiper	4	4	5	5	4	5
Grasmus	10	13	13	16	15	22
Zwartkop	-	-	2	2	2	1
Tuinfluiters	-	-	-	1	-	-
Tijftjaf	3	2	2	2	2	3
Fitis	18	15	17	24	21	22
Staartmees	-	-	1	1	-	1
Glanskop	-	-	-	1	-	-
Pimpelmees	-	-	1	2	-	1
Koolmees	3	3	4	5	4	5
Vlaamse Gaai	1	1	1	2	2	2
Ekster	5	4	6	5	5	5
Kneu	4	4	4	5	4	6
Goudvink	-	-	-	1	-	1
Totaal aantal soorten	25	23	24	29	22	26
Totaal aantal broed- gevallen	114	106	115	145	123	157

Toelichting

De lange koude winter ging over in een koud voorjaar. Het inventariseren was vaak geen pretje, koude voeten en verkrampte vingers waarmee het heel moeilijk was notities te maken.

Toch vreemd om bij de eerste inventarisatieronde geen Winterkoningen aan te treffen in je terrein. Zouden ze het slachtoffer geworden zijn van de strenge winter.

Begin april werden de eerste Winterkoningen zingend aangetroffen, doch de weken daarna niet meer. Waren ze alsnog omgekomen als gevolg van het koude voorjaar?

Op 13 mei werden pas weer 2 zingende exemplaren aangetroffen in de Rozendel en het Natte Bos.

De feestelijke zang van de Boomleeuwerik was gelukkig weer te horen boven het noordelijk deel van het gebied. Deze soort werd in de inventarisatieperiode 5 maal gezien en gehoord.

Veel soorten broeden incidenteel in Gijs Kokkieshoek zoals: Fazant, Wulp, Holenduif, Boomleeuwerik, Bosrietzanger, Tuinfluiters, Staartmees, Glanskop, Pimpelmees en Goudvink.

2 Boeveld-West

geïnventariseerd door W. Baalbergen en J. Veefkind

Terreinomschrijving:

Het geïnventariseerde gebied wordt in het Noorden begrensd door het Finnlayweggetje, in het oosten door de Houtweg en een stukje onverhard wandelpad, in het zuiden door het raster langs de Langevelderslag en in het westen door het voormalige Van Limburg Stirumkanaal.

Het onderzochte gebied kan men grofweg in twee de-

len verdelen. Het zuidelijke deel wordt grotendeels bepaald door een vrij kaal duinenplateau met toppen van 18 m. Het noordelijke deel is begroeid met struweel. De oppervlakte bedraagt circa 28 ha. De recreatiedruk is er, mede als gevolg van de dichtbij gelegen ingang, erg groot.

Broedvogels van Boeveld-West: 1991 t/m 1996

Soort	91	92	93	94	95	96
Wilde Eend	-	1	1	1	-	-
Fazant	3	2	1	3	-	1
Meerkoet	2?	1	1	-	-	-
Scholekster	1?	-	-	1	-	-
Houtduif	5	3	2	4	2	2
Zomertortel	1	-	1	1	-	1
Koekoek	1	1	1	1	1	1
Boompieper	1	2	1	1	1	1
Graspieper	3	2	2	2	2	4
Winterkoning	2	4	3	4	2	-
Heggemus	7	12	12	12	10	12
Roodborst	1	4	-	1	-	-
Nachtegaal	8	7	9	11	9	5
Gekraagde Roodstaart	-	1	1	1	-	1
Paapje	1	-	-	-	-	-
Roodborsttapuit	3	5	2	4	2	4
Tapuit	-	-	1	1	-	1
Merel	5	4	2	3	2	1
Zanglijster	1	1	1	-	-	-
Sprinkhaanzanger	1	2	1	2	1	-
Bosrietzanger	1	1	1	1	-	-
Kleine Karekiet	1	-	1	1	-	-
Braamsluiper	1	2	3	2	1	2
Grasmus	13	12	14	12	10	14
Tuinfluit	-	-	1	-	-	-
Tijftjaf	1	2	2	2	1	-
Fitis	16	10	13	14	12	9
Staartmees	-	1	2	1	-	-
Glanskop	1	-	-	1	-	-
Pimpelmees	1	-	-	-	1	1
Koolmees	3	4	2	3	-	1
Vlaamse Gaai	3	-	-	1	1	1
Ekster	5	5	4	4	4	2
Zwarte Kraai	1	1	1	2	1	2
Kneu	10	7	6	7	6	7
Goudvink	-	-	1	1	1	1
Rietgors	-	2	2	3	1	-
Totaal aantal soorten	28	27	31	32	21	22
Totaal aantal broedgevallen	103	99	94	108	71	74

3 Wolfsveld-West

geïnventariseerd door B. Heethuis en J. Jacobs

Terreïnombschrijving:

Het terrein wordt in het noorden begrensd door de Ruigenhoeker Schulpweg, in het oosten door het Finnlayweggetje en in het verlengde daarvan door een denkbeeldige lijn over de Kop van het Ronde Vlak en rechts langs het Spejndel, in het zuiden door het Finnlayweggetje en in het westen door de stuivende zandvlakte van het voormalige Van Limburg Stirumkanaal.

Het terrein heeft een oppervlakte van circa 35 ha., waarin 5 delen n.l. Lange Vlak, Spejndel, Abelendel, Biezenvlakje en Ronde Vlak grotendeels bestaan uit Meidoorn, Liguster, Berk, Zomereik, Kardinaalsmuts, Vlier en Duindoorn.

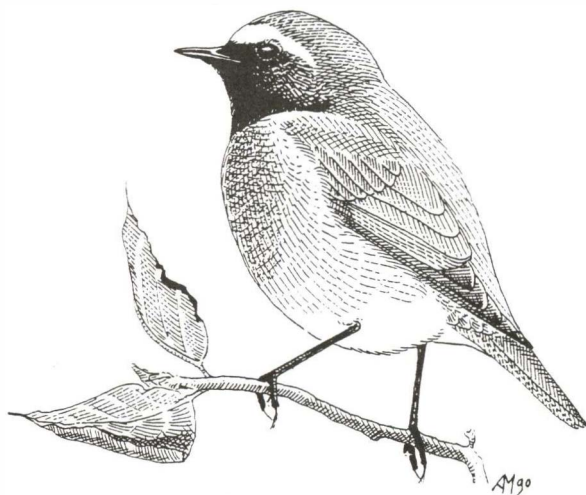
Broedvogels Wolfsveld-West: 1991 t/m 1996

Soort	91	92	93	94	95	96
Fazant	3	3	3	4	2	2
Houtduif	9	6	5	6	3	4
Koekoek	1	1	1	1	1	1
Zomertortel	1	-	-	1	2	1
Boompieper	2	-	-	-	-	-
Graspieper	1	-	-	1	1	1
Winterkoning	5	5	9	7	8	3
Heggemus	20	15	16	20	13	13
Roodborst	1	-	-	1	-	-
Nachtegaal	11	9	11	13	11	13
Roodborsttapuit	2	3	5	4	4	4
Tapuit	1	-	-	-	-	-
Merel	5	2	3	2	6	3
Zanglijster	2	-	1	1	2	-
Sprinkhaanzanger	2	2	-	2	1	4
Braamsluiper	1	-	-	2	3	3
Grasmus	13	10	12	16	14	19
Tijftjaf	1	2	3	1	1	2
Fitis	21	13	15	20	17	20
Staartmees	-	-	-	1	-	-
Pimpelmees	-	-	1	5	2	2
Koolmees	4	3	7	5	7	4
Vlaamse Gaai	2	1	1	2	1	2
Ekster	4	3	6	5	4	5
Zwarte Kraai	1	1	1	1	1	2
Kneu	6	3	-	6	2	3
Goudvink	-	-	-	1	-	1
Rietgors	-	-	-	-	1	-
Totaal aantal soorten	24	17	17	25	23	22
Totaal aantal broedgevallen	119	82	100	128	107	112

Toelichting

Zowel het aantal soorten als het aantal broedgevallen ligt in 1996 precies op het gemiddelde van de voorgaande zes jaar. Ook t.o.v. 1995 (na de demping van het Van Limburg Stirumkanaal) zijn de aantallen stabiel gebleven. De Rietgors is weg, maar de Goudvink is weer terug. De Winterkoning heeft een flinke veer moeten laten als gevolg van de strenge winter. De Sprinkhaanzanger heeft het dit jaar erg goed gedaan en heeft vier territoria bezet t.o.v. 1 a 2 in de voorgaande jaren.

Van de te verwachte vernatting in de vijf dellen is tot nu toe niet veel te merken. Mogelijk is de grondwaterstand al wel gerezen, maar nog niet voldoende om het aan het oppervlak te merken. De kale zandstrook is door uitstuiwen wel ongeveer 20 meter breder geworden, ten koste van het begroeide terrein. Dit scheelt bij het Wolfsveld al circa 1,5 ha begroeiing, ofwel 5%. We zijn benieuwd hoe de verdere ontwikkeling van het terrein zal verlopen.

4 Westhoek/Haasvelderbeken

geinventariseerd door J. van Saase en W. van Leeuwen

Terreinomschrijving:

Het terrein wordt in het noorden begrensd door de Nieuwe Haasvelderweg of Heiweg, in het oosten door de slag van de Westhoek, in het zuiden door de Starrenbroekerweg en in het westen door de Haasvelder Klugtweg.

Het terrein is niet sterk geaccidenteerd. De Trapjesberg is met ruim 16 meter + NAP de hoogste duintop. In de omgeving van het Haasveld (oorspronkelijk Haags-Veld) zijn nog vele sporen aanwezig van een vroegere landbouwvestiging, zoals oude teelthoeken (=duinkrochten) en weitjes, droge wateringen, greppels en oude beekbeddingen.

De vlakke gedeelten zoals de "Lange Velletjes" en "Het Weitje van de Wilgenpoort" zijn sterk verruigt.

Broedvogels van Westhoek/Haasvelderbeken: 1991 t/m 1996

Soort	91	92	93	94	95	96
Fazant	19	18	18	19	24	15
Houtduif	6	4	5	4	4	6
Zomertortel	2	3	1	1	1	-
Koekoek	3	4	5	3	4	3
Groene Specht	1	1	2	1	1	-
Boompieper	11	12	13	12	9	8
Graspieper	-	-	-	-	1	1
Winterkoning	9	9	19	17	14	-
Heggemus	13	9	8	9	9	9
Roodborst	2	2	1	-	1	1
Nachtegaal	10	11	10	10	11	15
Gekraagde Roodstaart	5	4	1	3	1	3
Paapje	3	1	4	-	-	-
Roodborsttapuit	2	6	6	2	3	5
Merel	2	4	2	2	4	6
Sprinkhaanzanger	10	10	9	9	10	10
Braamsluiper	6	3	2	2	4	4
Grasmus	19	21	22	20	21	24
Tuinfluit	-	1	-	-	1	-
Zwartkop	1	-	-	-	-	-
Tijftjaf	3	4	3	3	5	4
Fitis	47	44	64	61	59	58
Glanskop	-	-	-	-	1	-
Pimpelmees	5	4	4	3	3	2
Koolmees	14	11	8	10	9	14
Vlaamse Gaai	4	2	-	1	1	2
Ekster	7	9	5	4	7	4
Zwarte Kraai	2	2	1	1	1	-
Vink	1	-	-	-	-	-
Kneu	10	6	8	7	7	8
Totaal aantal soorten	27	26	24	23	27	21
Totaal aantal broedgevallen	217	205	221	204	216	202

Toelichting

Het klimaat was vanaf het najaar 1995 met de winter en het voorjaar van 1996 erg droog. De groeiperiode was dit jaar laat te noemen, zodat de Meidoorn niet in mei, maar pas in juni spaarzaam in bloei kwam. De strenge winter was verantwoordelijk voor het compleet verdwijnen van de Winterkoning uit het gebied. Opvallend was verder dat niet alleen de Kardinaalsmuts dit jaar bijzonder sterk met spinsel van de stipelmot bedekt was, maar ook de Meidoorn.

5 Hoegatterduin

geinventariseerd door S. Vos

Terreinomschrijving:

Het onderzochte gebied is c. 50 ha groot. In het noorden en oosten wordt het terrein begrensd door de Hoegatterweg, in het zuiden door de Zilkerslag (Jopeweg) en in het westen door het Oosterkanaal. Door het gebied lopen enkele zandpaden. Het gebied kenmerkt zich door een rug van vrij kale duinen met veel stuifgaten.

We vinden verspreid over het terrein enkele bosjes van voornamelijk eikehakhout zoals b.v. het Amerikaanse Bosje. Langs het Oosterkanaal vinden we enkele bosjes van de Oostenrijkse den.

Broedvogels van Hoegatterduin: 1991 t/m 1996

Soort	91	92	93	94	95	96
Nijlgans	-	-	-	-	1	1
Bergeend	1	1	1	-	1	-
Wilde Eend	3	2	-	4	1	1
Kuifeend	1	1	2	-	-	-
Boomvalk	-	-	1	1	1	1
Fazant	2	-	2	1	1	1
Waterhoen	-	-	1	-	-	-
Meerkoet	-	-	1	-	-	-
Houtduif	15	10	9	8	6	5
Zomertortel	2	3	-	-	-	-
Koekoek	1	-	1	1	1	1
Groene Specht	3	2	2	1	2	2
Grote Bonte Specht	1	-	-	-	1	1
Boompieper	5	4	6	7	7	6
Graspieper	-	1	1	1	-	-
Winterkoning	3	5	9	8	13	2
Heggemus	11	11	13	16	12	4
Roodborst	6	5	2	7	6	1
Nachtegaal	10	11	17	12	15	17
Gekraagde Roodstaart	8	7	5	3	7	6
Tapuit	1	-	-	-	-	-
Paapje	-	-	-	-	-	1
Roodborsttapuit	-	-	-	-	-	1
Merel	9	8	4	5	4	3
Zanglijster	3	1	-	1	2	2
Sprinkhaanzanger	-	1	-	-	1	1
Braamsluiper	3	2	5	1	-	-
Grasmus	11	14	12	11	11	11
Tuinfluit	-	-	-	1	1	1
Zwartkop	-	1	-	-	-	1
Tijftjaf	1	3	3	5	4	3
Fitis	24	22	33	22	32	27
Staartmees	2	2	1	3	2	-

Soort	91	92	93	94	95	96
Glanskop	-	2	-	-	1	1
Kuifmees	-	-	-	1	-	-
Pimpelmees	9	9	8	11	10	6
Koolmees	15	10	16	19	12	9
Vlaamse Gaai	4	3	2	1	5	5
Ekster	12	8	5	5	5	5
Zwarte Kraai	4	3	1	2	3	3
Ringmus	1	-	-	2	1	-
Vink	3	3	1	-	2	2
Kneu	2	2	2	1	2	2
Goudvink	-	-	-	-	1	-
Totaal aantal soorten	31	30	29	29	33	32
Totaal aantal broedgevallen	176	157	166	161	174	131

Totaal van de kavels 1 t/m 5

Vastgesteld aantal broedgevallen per soort: Kavels 1 t/m 5 1991 t/m 1996

Soort	91	92	93	94	95	96
Nijlgans	-	-	-	-	1	1
Bergeend	1	1	1	-	1	-
Wilde Eend	3	3	4	5	1	1
Kuifeend	1	1	2	-	-	-
Boomvalk	-	-	1	1	1	1
Patrijs	-	-	-	-	-	-
Fazant	29	28	24	27	27	20
Waterhoen	-	-	1	-	-	-
Meerkoet	2?	1	2	-	-	-
Scholekster	1?	-	-	1	-	-
Wulp	1	-	1	-	-	-
Holenduif	-	-	-	1	-	-
Houtduif	42	28	28	29	21	27
Zomertortel	7	7	4	5	5	5
Koekoek	7	7	9	7	8	7
Groene Specht	4	2	4	2	3	2
Grote Bonte Specht	1	-	-	-	1	1
Boomleeuwerik	1	1	-	-	-	1
Boompieper	23	19	21	20	17	15
Graspieper	6	4	3	4	6	8
Winterkoning	21	26	43	39	40	7
Heggemus	68	70	66	80	61	62
Roodborst	10	12	3	10	8	2
Nachtegaal	57	51	62	67	64	71
Zwarte Roodstaart	-	-	-	1	-	-
Gekr. Roodstaart	14	12	7	8	10	12
Paapje	4	1	4	-	-	1
Roodborsttapuit	8	15	14	11	12	17

Soort	91	92	93	94	95	96
Tapuit	4	3	5	5	3	4
Merel	27	21	16	16	21	19
Zanglijster	7	2	3	3	4	4
Sprinkh.zanger	14	16	11	15	14	18
Bosrietzanger	1	1	1	2	-	-
Kleine Karekiet	1	-	1	1	-	-
Braamsluiper	15	8	15	12	12	14
Grasmus	66	70	73	75	71	90
Tuinfluit	-	1	-	2	2	1
Zwartkop	1	1	2	2	2	2
Tjiftjaf	9	13	13	13	13	12
Fitis	126	104	142	141	141	136
Staartmees	2	3	4	6	2	-
Glanskop	1	2	-	2	2	1

Kuifmees	-	-	-	1	-	-
Pimpelmees	15	13	13	21	16	12
Koolmees	39	31	37	42	32	33
Vlaamse Gaai	15	7	4	7	10	12
Ekster	33	29	26	23	25	21
Zwarte Kraai	8	7	4	6	6	7
Ringmus	1	-	-	2	1	-
Vink	4	3	1	-	2	2
Kneu	32	22	20	26	21	26
Goudvink	-	-	1	3	2	3
Rietgors	-	2	2	3	2	-
Totaal aantal soorten	43	40	42	42	40	36
Totaal aantal broedgevallen	729	649	695	746	691	675

Informatieborden Staatsbosbeheer

Jelle van Dijk

Op 27 augustus 1996 liet het Leidsch Dagblad ons weten dat Staatsbosbeheer negen nieuwe informatieborden had geplaatst bij de ingangen van haar terreinen in Noordwijk, Katwijk en Wassenaar. Volgens het krantenbericht geven de borden informatie over het ontstaan van het landschap en de dieren en planten die er leven. De bijgeplaatste foto maakte duidelijk dat er ook een bord was geplaatst langs de Duinweg op de plaats waar het fietspad de duinen in gaat. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt en binnen enkele minuten was ik ter plaatse om het nieuwe bord te bewonderen. Vergeleken met de oude borden oogde het nieuwe bord modern en fris. Naast informatie over hoge bezoekersaantallen, verstuivingen en vossen, werd mijn aandacht getrokken door een grote zwart-wit tekening waarop in een duinlandschap allerlei vogels zijn afgebeeld. Van pure verbazing deed ik een stap achteruit; veel van de hier afgebeelde vogels had ik nog nooit in de Noordduinen gezien!

Geschrokken van het bord aan de Duinweg ging ik vervolgens op zoek naar de andere borden. In de Coepelduynen trof ik nieuwe borden aan bij de trap aan de zijde van het Vinkeveld en langs het fietspad bij de Katwijkse Puinhoop. Op deze borden ontbrak gelukkig de plaat die ik in de Noordduinen aantrof. Wel was een tekst afgedrukt waarin te lezen was: "Het duin wordt bevolkt door Roodborsttapuiten, duinpiepers, wulpen . . . en tientallen soorten meer." Gelukkig komen er nog wel Roodborsttapuiten voor, maar Wulpen zijn hier als broedvogel verdwenen, terwijl er langs de gehele Nederlandse kust nog nooit een broedgeval van de Duinpieper is vastgesteld! In de Ganzenhoek bij Wassenaar, het bos dat SBB wil kappen en waartegen een trimgroep actie voert, was ook een informatiebord geplaatst. Een prima bord, ware het niet dat ook hier diezelfde merkwaardige plaat met 'vreemde' vogels was te zien. Achter de Soefi-tempel in Katwijk werd het nieuwe informa-

tiebord voor Berkheide aangetroffen. Naast aardige informatie over zaken als waterwinning, bunkers en vleermuizen was ook hier een grote zwart-wit tekening te zien. Ditmaal niet de tekening die al eerder bij Noordwijk en in de Ganzenhoek was gevonden, maar een grotere plaat met een vochtige duinvallei. Hierop zijn 24 vogelsoorten afgebeeld, waarvan er tien niet in dit gebied voorkomen: Zilvermeeuw, Oeverzwaluw, Grutto, Duinpieper, Grauwe Kiekendief, Bruine Kiekendief, Roerdomp, Griel, Zomertaling en Watersnip. Met de afgebeelde plantensoorten is het nog triester gesteld: van de zeven soorten zijn er zes niet in Berkheide te vinden!

Na deze constatering werd contact gezocht met het regiokantoor van Staatsbosbeheer in Nieuwegein. Hoe dergelijke merkwaardige zaken op nieuwe informatieborden kunnen verschijnen, kon niemand mij duidelijk maken. Hierna heb ik mijn bevindingen op schrift gesteld en naar Nieuwegein gestuurd. Binnen twee dagen kreeg ik reeds antwoord van de heer A.P. de Weerd, regiohoofd van Staatsbosbeheer. Hij deed mij mee dat de zwart-wit-tekeningen gemaakt zijn door de bekende tekenaar Ad Cameron in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij. Deze tekeningen zijn ook uitgegeven als posters en ze zijn afgedrukt in het rapport "Duinen voor de wind". Dit is een rapport dat is uitgegeven door de Stichting Duinbehoud. In dit rapport wordt de visie van Stichting Duinbehoud gegeven omtrent het herstel en de ontwikkeling van natuurwaarden in de duinen. De heer De Weerd voegde hier nog aan toe: " Het is beslist niet de intentie geweest om exact aan te geven wat er op één locatie is te zien. U moet dat meer zien in de sfeer hoe vroeger ook de schoolplaten van Koekoek en Jetses zijn gemaakt. De activiteiten die te zien zijn op een dergelijke plaat geven ook een groot aantal acties en situaties weer, die zich in de praktijk natuurlijk nooit op een zo kleine oppervlakte gelijktijdig afspeelen."